

1 Beheerplannen voor Natura 2000 in het Belgische deel van de Noordzee (2022-2027)

Aanvulling Vlakte van de Raan

Inhoudstabel

1	Inleiding.....	4
2	Staat van instandhouding.....	6
2.1	Habitatype 1110 (ondiepe zandbanken)	6
2.2	Habitatype 1170: biogene riffen – <i>Owenia fusiformis</i> and <i>Lanice conchilega</i> aggregaties.....	7
2.3	Fint (<i>Alosa fallax</i>)	8
3	Beheer van de Vlakte van de Raan.....	8
3.1	Algemene Natura 2000-maatregelen	12
3.1	Beheermaatregelen voor de Vlakte van de Raan	15
4	Lijst van afkortingen.....	17
5	Lijst van relevante wetgeving.....	17
6	Lijst van geciteerde documenten.....	18

Colofon

Dit document citeren als:

Belgische Staat. 2023. Beheerplannen voor Natura 2000 in het Belgische deel van de Noordzee - Aanvulling Vlakke van de Raan. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, DG Leefmilieu, Brussel, België: XX pp.

Contact

Indien u vragen heeft over dit document of het wenst te ontvangen, gelieve een email te sturen naar of naar mieke.degloire@health.fgov.be of marien.milieu.marin@health.fgov.be.

XXXXX 2023

Vastgesteld, rekening houdend met de publieksadviezen en opmerkingen, op

XXXXX 2023

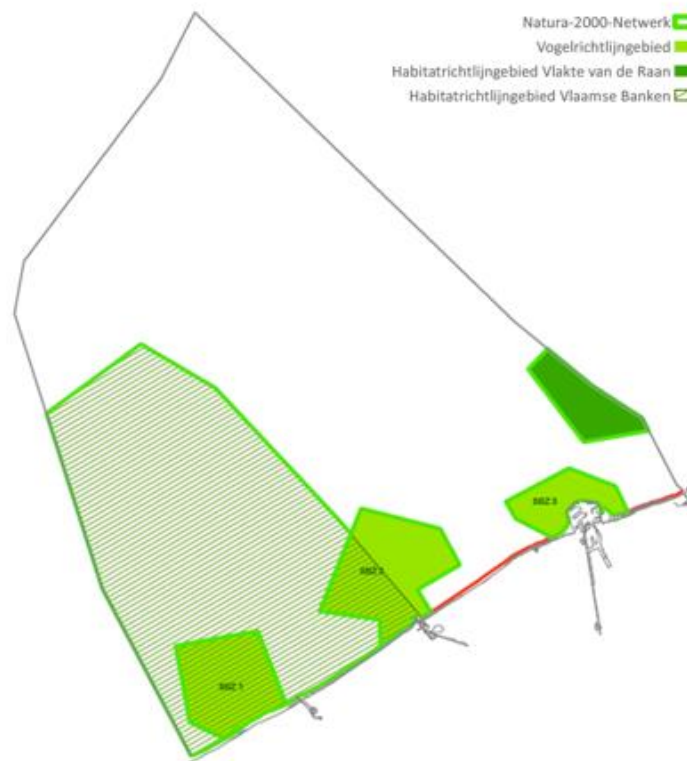
Vincent Van Quickenborne

Minister van Noordzee

2 Inleiding

De Europese Habitatrichtlijn (92/43/EG) heeft als doel het in stand houden en herstellen van natuurlijke habitats en van de wilde fauna en flora. In het Belgische deel van de Noordzee (BNZ) komen 2 habitattypes voor die opgenomen zijn in Annex I van deze richtlijn, namelijk permanent met zeewater overspoelde zandbanken (habitattype 1110) en riffen (habitattype 1170). Daarnaast zijn de bruinvis, de grijze zeehond, de gewone zeehond en de fint soorten van communautair belang (bijlage II) die in het BNZ voorkomen. De Habitatrichtlijn vereist het instellen van gebieden voor de bescherming van de annex I habitats en voor de bescherming van de natuurlijke habitats van de soorten van communautair belang. In deze beschermde gebieden mag de kwaliteit van de habitats niet verslechteren en mogen er bovendien ook geen storende factoren met een negatief effect op de te beschermen soorten of habitats optreden.

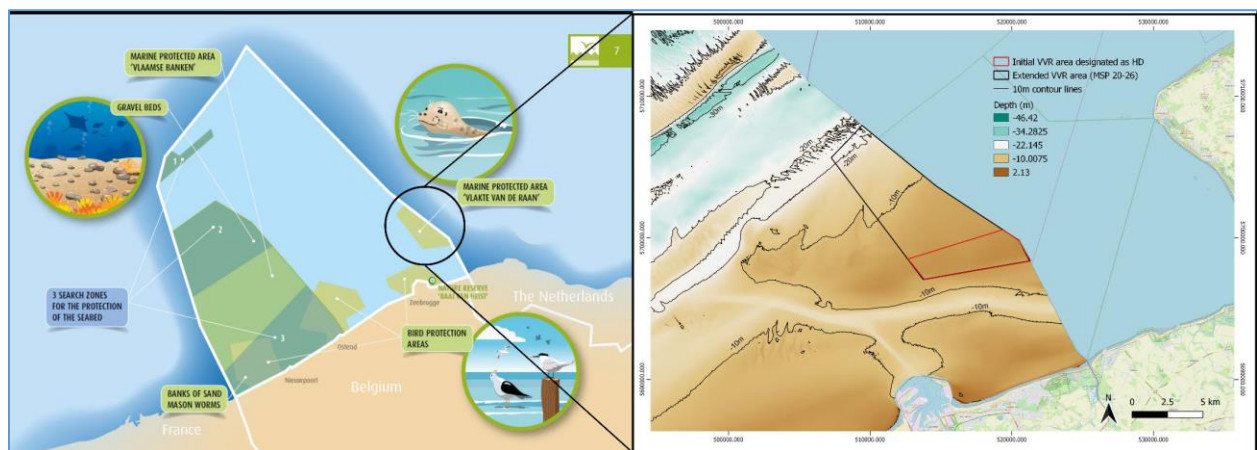
Op 20 maart 2020 trad het tweede marien ruimtelijk plan (MRP) in werking (KB dd. 22 mei 2019). Dit plan betreft de periode 2020-2026 en bevestigt de aanwijzing van de drie bestaande vogelrichtlijngebieden in het BNZ en van het habitatrichtlijngebied 'Vlaamse banken'. Voor deze vier Natura 2000-gebieden werden begin 2022 herziene instandhoudingsdoelstellingen (IHDs) aangenomen (MB dd. 11 januari 2022) en werden de bestaande beheerplannen herzien (Belgische staat, 2022a).

Figuur 1 : Natura 2000-gebieden in het BNZ (MRP 2020-2026)

Naast de bevestiging van de aanduiding van de bestaande Natura 2000-gebieden biedt het MRP 2020-2026 ook een oplossing voor een reeds lang aanslepend probleem betreffende het habitatrichtlijngebied ter hoogte van de Vlakte van de Raan. Op basis van beschikbare wetenschappelijke kennis en input van experts voorziet het MRP 2020-2026 immers opnieuw in een speciale zone voor natuurbehoud ter hoogte van de Vlakte van de Raan (figuur 1).

Dit beschermd gebied 'Vlakte van de Raan' omvat het gebied dat in 2005 werd aangeduid en vormt een uitbreiding naar het noorden (figuur 2). Het beslaat 64,9 km² en omvat 2 habitattypes: ondiepe zandbanken (habitattype 1110) die verspreid zijn over het volledige gebied en biogene riffen (habitattype 1170). Deze biogene riffen ontwikkelen zich binnen de zandbanken en dit vooral in het noordelijke deel van het gebied, daar waar de schelpkokerwormen *Owenia fusiformis* en *Lanice conchilega* in grote dichtheden voorkomen.

Figuur 2. Vlakte van de Raan zoals aangeduid in het MRP 2020-2026 (zwarte lijn) vergeleken met de speciale zone voor natuurbehoud zoals aangeduid in 2005 (rode lijn). Gebaseerd op de brochure 'Er beweegt wat op zee: het Marien Ruimtelijk Plan 2020-2026' (Paoletti et al., 2021)

Volgend op de aanduiding van een gebied als speciaal gebied voor natuurbehoud komt natuurlijk de verplichting om een gepast beheer te ontwikkelen. Als vertrekpunt voor het ontwikkelen van een gepast beheer voor de Vlakte van de Raan werd, door het Koninklijk Belgisch Instituut van Natuurwetenschappen (KBIN), een wetenschappelijke studie opgesteld: "Study assignment to determine the conservation status of the Vlakte van de Raan Natura 2000 area" (Paoletti et al., 2021). Deze studie beschrijft de kenmerken en natuurwaarde van het gebied in zijn geheel en gaat gedetailleerd in op de twee te beschermen habitats die er voorkomen. Op basis van de beschikbare gegevens wordt hun staat van instandhouding bepaald, worden mogelijke IHDs voorgesteld en worden de belangrijkste bedreigingen geïdentificeerd. Daarnaast wordt er ook stil gestaan bij het belang van het gebied voor een aantal soorten die bescherming genieten onder de Habitatrichtlijn (Annex II). Het gebied wordt belangrijk geacht voor de fint waarvoor vervolgens ook de staat van instandhouding bepaald wordt en waarvoor ook enkele IHDs worden voorgesteld.

Op basis van de studie van Paoletti et al. (2021) werd een aanvulling op de IHDs voor het Belgische deel van de Noordzee (Belgische staat 2023) uitgewerkt waarin IHDs voor de Vlakte van de Raan voorgesteld worden. Het voorliggende document is dan weer een aanvulling op de beheerplannen voor Natura 2000 in het Belgische deel van de Noordzee (2022-2027) en gaat in op de beheermaatregelen die van belang zijn

voor een goed beheer van de Vlakte van de Raan. Beide documenten zullen het onderwerp uitmaken van een online openbare raadpleging van 9 februari tot 9 april 2023. Rekening houdend met de ontvangen reacties zal dit document afgewerkt en aangenomen worden.

3 Staat van instandhouding

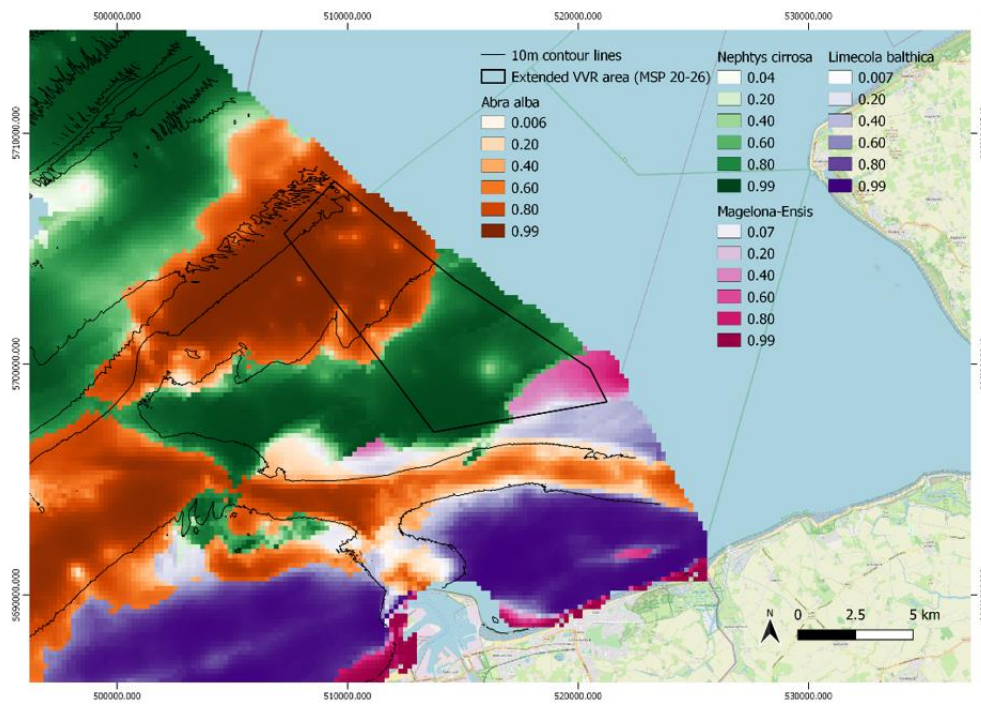
Het habitatrictlijngebied 'Vlakte van de Raan' is opgenomen in het MPR 2020-2026 ter bescherming van permanent met zeewater bedekte zandbanken (habitattype 1110) en riffen (habitattype 1170). In tegenstelling tot de Vlaamse Banken zijn er binnen dit gebied geen grindbedden aanwezig. Habitattype 1170 verwijst hier enkel naar aggregaties van schelpkokerwormen (oa. *L. conchilega* en *O. fusiformis*).

De studie van Paoletti *et al.* (2021) toont aan dat de Vlakte van de Raan, zoals aangewezen in het MRP 2020-2026, een hoge ecologische waarde herbergt en dat de aanwezige habitats en soorten zich in een gunstige staat van instandhouding bevinden. De ligging van het gebied in een deltasysteem met complexe hydrodinamica en sedimentatieprocessen en de regelmatige influx van fijnkorrelig materiaal lijkt gunstig voor de ontwikkeling van rijke bentische gemeenschappen (Van Lancker, 2017).

De Vlakte van de Raan is een relatief klein gebied dat echter het volledige zandbanksysteem, van top tot geul omvat waardoor het kan bijdragen tot het realiseren en behouden van de goede staat van instandhouding van de ondiepe zandbanken (habitattype 1110), de biogene riffen (habitattype 1170) en de fint in het BNZ.

3.1 Habitattype 1110 (ondiepe zandbanken)

De volledige Vlakte van de Raan wordt ingenomen door het habitattype 1110 'ondiepe zandbanken' en ongeveer 2% van dit habitattype in het BNZ bevindt zich binnen deze speciale zone voor natuurbehoud. Van de vijf macrobenthos gemeenschappen die voorkomen in het BNZ zijn er drie terug te vinden in de Vlakte van de Raan. De biologisch waardevolle *Abra alba*-gemeenschap komt vooral voor in de meest noordelijke, dieper gelegen zone; de *Nephtys cirrosa*-gemeenschap komt eerder voor ter hoogte van de zandbanktop. Naast deze twee gemeenschappen is er in het zuidoosten ook nog een kleinere zone met de *Magelona-Ensis* gemeenschap. De verspreiding van deze gemeenschappen is gelinkt aan de specifieke omgevingskenmerken met betrekking tot hydrodinamica en sedimentologische processen.

Figuur 3. Vlake van de Raan: verspreiding van de verschillende bentische gemeenschappen geïdentificeerd binnen het BNZ (Paoletti et al., 2021)

De algemene staat van instandhouding van het habitatype 1110 binnen de Vlake van de Raan werd beoordeeld als gunstig (Paoletti et al., 2021)

3.2 Habitatype 1170: biogene riffen – *Owenia fusiformis* and *Lanice conchilega* aggregaties

De noordelijke zone biedt geschikte omstandigheden voor *O. fusiformis* en *L. conchilega* aggregaties, die een hoge tot zeer hoge biologische waarde hebben en die hotspots zijn voor biodiversiteit. Beide soorten maken deel uit van de *A. alba* gemeenschap en kunnen biogene riffen vormen die een positief effect hebben op de densiteit en de soortrijkdom. Binnen de Vlake van de Raan worden de belangrijkste biogene riffen gevormd door *O. fusiformis*. De soort komt voor in beschutte zachte bodems met fijn tot medium zand en een hoog gehalte aan organisch materiaal. Dichtheden van meer dan 500 ind/m² zorgen voor een maximaal stabiliserend effect op het sediment.

Ondanks het feit dat het oppervlak en de exacte verspreiding van de *O. fusiformis* en *L. conchilega* aggregaties onbekend zijn werd de algemene staat van instandhouding van het habitatype 1170 binnen de Vlake van de Raan als gunstig beoordeeld (Paoletti et al., 2021). *O. fusiformis* en *L. conchilega* herstellen snel na verstoring door bodemberoerende visserij maar de geassocieerde soorten zijn gevoeliger en hebben meer tijd nodig. Ondanks de hoge visserijdruk in het gebied toonden de staalnames uit 2020 een hoge soortenrijkdom en -dichtheid.

3.3 Fint (*Alosa fallax*)

De fint is een anadrome vis die tijdens de lente vanuit het BNZ via het Schelde estuarium naar de midden- en bovenloop van de rivier trekt om er te paaien. De laatste drie decaden werd er een sterke daling gezien in de populaties rond de Noordzee ten gevolge van watervervuiling, wijzigingen aan de rivier en overbevissing. Predatie, ziekte en een verhinderde doorgang vormen bijkomende bedreigingen langs de migratieroute. Op basis van vangsten tijdens staalnames met een boomkor en op basis van een akoestische tagging studie (Breine *et al.*, 2017) lijkt de Vlakte van de Raan deel uit te maken van de migratieroute van de fint.

Het habitat voor de fint binnen de Vlakte van de Raan wordt als gunstig beschouwd gezien de staat van instandhouding voor de ondiepe zandbanken en voor de *O. fusiformis* en *L. conchilega* aggregaties binnen het gebied ook als gunstig beoordeeld werd. Bovendien wordt er geen verhoging verwacht van de bestaande drukken en van de verstoringen ter hoogte van de Vlakte van de Raan waardoor het toekomstperspectief eveneens als gunstig beoordeeld wordt. Op basis hiervan wordt de algemene staat van instandhouding als gunstig beoordeeld ondanks het feit dat er te weinig data beschikbaar zijn om een beoordeling te maken van de populatie (Paoletti *et al.*, 2021).

4 Beheer van de Vlakte van de Raan

De overlap tussen de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRMS) (algemene bescherming van het marien milieu incl habitats en biodiversiteit) en Natura 2000 (bescherming van specifieke soorten en habitats), het streven naar afstemming van de cycli van de KRMS en Natura 2000 en het feit dat ruim een derde van het BNZ als Natura 2000-gebied is aangeduid, zorgt er voor dat er bij het uitstippelen van het beleid verschillende maatregelen naar voor geschoven werden die noodzakelijk zijn voor beide beleidskaders. Daarom werd er voor geopteerd om een gezamenlijk maatregelenprogramma op te stellen. De gebruikte methodiek en een gedetailleerde beschrijving van de voorgestelde maatregelen zijn terug te vinden in het document 'Actualisatie maatregelenprogramma voor de Belgische mariene wateren. Natura 2000 en Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art 13' (Belgische Staat, 2022b). Het geactualiseerde maatregelenprogramma bouwt verder op het maatregelenprogramma uit 2016 (Belgische Staat, 2016) en maakt een onderscheid tussen bestaande maatregelen en nieuwe maatregelen. Onder de bestaande maatregelen worden de maatregelen gegroepeerd die reeds in voege waren vóór 2016 en die belangrijk zijn en blijven voor het milieubeleid en voor het realiseren van een gezond marien milieu. De nieuwe maatregelen zijn extra maatregelen die geformuleerd werden op basis van een gap-analyse en waarop de komende jaren ingezet zal worden. Deze maatregelen werden verder uitgewerkt in gedetailleerde fiches die deze zijn terug te vinden in bijlage 3 van het geactualiseerde maatregelenprogramma (Belgische Staat, 2022b).

Het geactualiseerde maatregelenprogramma vormt ook het algemeen kader voor de natuurbeschermingsmaatregelen binnen het BNZ en was het vertrekpunt voor het opstellen van de beheerplannen 2022-2027 (Belgische Staat, 2022a).

Bij het uitwerken van deze aanvulling van de beheerplannen met betrekking tot het beheer van de Vlakte van de Raan werden alle maatregelen uit het geactualiseerde maatregelenprogramma overlopen en werd nagegaan wat deze maatregelen betekenen voor het beheer van het nieuw aangewezen gebied 'Vlakte van de Raan'. Maatregelen die noodzakelijk of wenselijk zijn voor het beheer van de Vlakte van de Raan worden in deze aanvulling op de het beheerplan 2022-2027 vermeld.

Tabel 1a geeft een overzicht van de IHDs voor de ondiepe zandbanken (habitatype 1110) binnen de Vlakte van de Raan en geeft aan welke maatregelen uit het maatregelenprogramma essentieel zijn om deze doelstellingen te realiseren.

Tabel 1b geeft een overzicht van de IHDs voor de biogene riffen- *O. fusiformis* en *L. conchilega* aggregaties (habitatype 1170) binnen de Vlakte van de Raan en geeft aan welke maatregelen uit het maatregelenprogramma essentieel zijn om deze doelstellingen te realiseren.

Tabel 2 geeft een overzicht van de IHDs voor de fint en vermeldt de maatregelen uit het maatregelenprogramma die essentieel zijn om deze doelstellingen te kunnen realiseren.

IHD	Instandhoudingsdoelstelling	Bestaande maatregel	Nieuwe maatregelen
IHD 1	Het ruimtelijke bereik van het habitatype 1110 wijzigt niet betekenisvol		
IHD 1.1	Het ruimtelijk bereik en de spreiding van de EUNIS marine habitats niveau 2 (zanderige modder tot modder, modderig zand tot zand en grindhoudend sediment) schommelen - in verhouding tot de referentiestatus zoals beschreven in de 'Initiële Beoordeling' (KRMS) - binnen een marge die zich beperkt tot de accuraatheid van de huidige distributiemappen	Milieueffectenrapport en Passende Beoordeling	
IHD 1.2	Het ruimtelijk bereik en de spreiding van het <i>Abra alba</i> biotoop schommelt -in verhouding tot de referentiestatus zoals beschreven in de 'initiële Beoordeling' (KRMS)- binnen een marge die zich beperkt tot de accuraatheid van de huidige distributiemappen	Definiëren IHDs en opmaak beheerplannen	
IHD 2	Door menselijke activiteiten geïntroduceerde niet-inheemse soorten komen voor op een niveau waarbij het ecosysteem niet verandert	Milieueffectenrapport en Passende Beoordeling	
IHD 2.1	Introductie van nieuwe, door de mens geïntroduceerde niet-inheemse soorten macrofauna en macroflora (>1mm) die een ecosysteem veranderen, wordt vermeden	Definiëren IHDs en opmaak beheerplannen Verbod introductie niet inheemse organismen via balastwater	Fiche 13: Niet-inheemse soorten (NIS)
IHD 3	De frequentie van voorkomen van kwetsbare soorten daalt niet		
IHD 3.1	De verhouding benthische r-strategen tegenover K-strategen (op soortniveau) stijgt niet	Milieueffectenrapport en Passende Beoordeling	
IHD 3.2	Het aantal K-strategen (op soortniveau, voor elke gemeenschap) blijft minstens behouden	Definiëren IHDs en opmaak beheerplannen	Fiche 6a : Bevorderen milieubewustzijn bij studenten in maritieme opleidingen
IHD 3.3	Er is geen dalende trend in de gemiddelde dichtheid van de volwassen exemplaren (of frequentie van voorkomen) van een selectie van langlevende en/of zich traag voortplantende soorten en de belangrijkste structurerende benthische soortsgroepen in modder tot modderhoudend zand en zuiver fijn tot grindhoudend zand	Voorwaarden storten baggerspecie	
IHD 4	De ecologische kwaliteit van alle aanwezige gemeenschappen blijft behouden		
IHD 4.1	De ecologische kwaliteitscoëfficiënt zoals bepaald door BEQI bedraagt voor elk van de habitatypes een minimumwaarde van 0,60	Milieueffectenrapport en Passende Beoordeling	
IHD 4.2	Het bioturbatie potentieel (BPc), een indicator voor het functioneren van het benthische ecosysteem, hanteert voor het <i>Abra alba</i> gemeenschap in het najaar een minimumwaarde van 331	Definiëren IHDs en opmaak beheerplannen Voorwaarden storten baggerspecie.	Fiche 6a : Bevorderen milieubewustzijn bij studenten in maritieme opleidingen

Tabel 1a: IHDs voor habitatype 1110 (ondiepe zandbanken) in de Vlakte van de Raan + maatregelen noodzakelijk voor hun realisatie

IHD	Instandhoudingsdoelstelling	Bestaande maatregel	Nieuwe maatregelen
IHD 5	De autonome ontwikkeling van <i>Owenia fusiformis</i> en <i>Lanice conchilega</i>-aggregaties wordt niet verhinderd		
IHD 5.1	De dichtheden van de kokerwormen <i>Lanice conchilega</i> en <i>Owenia fusiformis</i> , die een habitat structurerende functie hebben, blijft behouden boven de 500 ind/m ² binnen de <i>Abra alba</i> gemeenschap – Type 1	Milieueffectenrapport en Passende Beoordeling Definiëren IHDs en opmaak beheerplannen	Fiche 6a : Bevorderen milieubewustzijn bij studenten in maritieme opleidingen
IHD 5.2	De 3D-structuren gevormd door <i>Owenia fusiformis</i> en <i>Lanice conchilega</i> blijven behouden		
IHD 5.3	De dichtheden van de aanwezige geassocieerde soorten (o.a. <i>Eumida sanguinea</i> , <i>Pariambus typicus</i> , <i>Microprotopus maculatus</i> en <i>Phyllodoce spp.</i>) tonen geen dalende trend		

Tabel 1b: IHDs voor habitattypen 1170 – Lanice-aggregaties in de Vlakte van de Raan + maatregelen noodzakelijk voor hun realisatie

IHD	Instandhoudingsdoelstelling	Bestaande maatregel	Nieuwe maatregelen
IHD 6	Het migratiepotentieel voor de fint (<i>Alosa fallax</i>) blijft behouden		
IHD 6.1	De vrije doorgang van de fint van offshore- en kustwateren naar de bovenste delen van de getijdenrivier blijft behouden en wel in die mate dat de reproductie van de populatie niet daalt tot onhoudbare niveaus	Milieueffectenrapport en Passende Beoordeling Definiëren IHDs en opmaak beheerplannen	
IHD 7	De kwaliteit van de functionele habitats van de fint (<i>Alosa fallax</i>) blijven behouden		
IHD 7.1	De kwaliteit van het leefgebied voor wat betreft voedselbeschikbaarheid, contaminanten en pollutanten, zuurstofconcentratie en afval is van die aard dat het geschikt is voor de ondersteuning van de verschillende fasen van de levenscyclus	Milieueffectenrapport en Passende Beoordeling Definiëren IHDs en opmaak beheerplannen	Fiche 5a & 5b: kennisuitbreiding functionele habitats & uitbreiding monitoringsnetwerk vissen

Tabel 2: IHDs voor de fint

4.1 Algemene Natura 2000-maatregelen

In het maatregelenprogramma voor de Belgische mariene wateren (Belgische staat 2022b) en in de beheerplannen voor Natura 2000 in het BNZ (2022-2027) (Belgische Staat, 2022a) zijn een aantal algemene maatregelen opgenomen die van groot belang zijn voor het behoud en herstel van natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora. Deze maatregelen zijn noodzakelijk voor een goed beheer van alle mariene beschermde gebieden en zijn dus ook van essentieel belang voor het beheer van de Vlake van de Raan. Zij moeten er onder meer voor zorgen dat de gunstige staat van instandhouding minstens behouden blijft en dat er geen bijkomende druk ontstaat ten gevolge van nieuwe activiteiten of veranderingen binnen bestaande activiteiten.

PASSENDE BEOORDELING

BESTAANDE MAATREGEL

Milieueffectenrapport en Passende Beoordeling

Art 6.3 van de Habitatrichtlijn legt een passende beoordeling (PB) op voor alle activiteiten die mogelijk een significant effect hebben op een Natura 2000-gebied; dit dient te voorkomen dat projecten en plannen de bestaande toestand aantasten en/of dat ze het realiseren van de IHDs bemoeilijken of verhinderen. De vooropgestelde IHDs vormen het kader voor de toetsing van de impact van projecten en plannen op de Natura 2000-gebieden in het BNZ.

De studie van Paoletti *et al.* (2021) geeft aan dat in de Vlake van de Raan zowel de aanwezige habitats als de fint zich in een gunstige staat van instandhouding bevinden ondanks de menselijke activiteiten die er plaatsvinden. Om deze gunstige staat van instandhouding te behouden is een correcte toepassing van de passende beoordeling dan ook zeer belangrijk. Daarom vermeldt het MRP 2020-2026 expliciet dat binnen de Vlake van de Raan activiteiten enkel kunnen doorgaan mits het bekomen van een Natura 2000-toelating voor zover ze aan deze procedure onderworpen zijn.

Een gedetailleerde beschrijving van het proces is opgenomen in de beheerplannen 2022-2027 (Belgische Staat, 2022a).

IHDs & BEHEERPLANNEN

BESTAANDE MAATREGEL

Definiëren instandhoudingsdoelstellingen (IHDs) en opmaak beheerplannen voor de mariene beschermde gebieden

Het opstellen van IHDs en het nemen van gepaste maatregelen zijn een verplichtingen die voortvloeien uit de Europese regelgeving en die in de Belgische context verankerd en verduidelijkt wordt in het KB van 27 oktober 2016 betreffende de procedure tot aanwijzing en het beheer van de beschermde mariene gebieden. Er wordt gewerkt met cycli van zes jaar, samenlopend met de KRMS-cyclus, waarbinnen zowel

de staat van instandhouding, de IHDs als de beheerplannen geëvalueerd worden. Dit moet toelaten continu te blijven werken aan een goede bescherming van de habitats en soorten en aan de realisatie van de gunstige staat van instandhouding rekening houdend met de meest recente kennis en met maatschappelijke, economische en sociale ontwikkelingen.

MONITORING

Monitoring van het gebied is zeer belangrijk om de kennis over het voorkomen van de fint, over de *O. fusiformis* en *L. conchilega*-aggregaties en over de zandbanken te verruimen, om hun staat van instandhouding te kunnen opvolgen en om het gevoerde beleid te kunnen evalueren en aan te passen waar nodig.

Monitoring is een verplicht element in verschillende EU-richtlijnen waaronder zowel de KRMS, als de Vogel- en de Habitatrichtlijn.

In België is de Wetenschappelijke Dienst Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM) belast met de monitoring in het kader van deze verschillende richtlijnen. Om te vermijden dat er overlap is tussen verschillende monitoringsprogramma's en om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten, wordt er gestreefd naar één monitoringsprogramma voor de Belgische mariene wateren. Dit monitoringsprogramma wordt elke zes jaar geëvalueerd en geactualiseerd.

Op basis van het huidige monitoringsprogramma (Belgische Staat, 2020) kunnen reeds acht van de 11 IHDs voor de Vlakte van de Raan opgevolgd worden (Paoletti et al., 2021). Voor de overige drie IHDs zal er bij de volgende herziening van het monitoringsprogramma nagegaan moeten worden of deze IHDs toch kwantitatief opgevolgd zouden worden en welke wijzigingen aan de bestaande monitoring hiervoor vereist zijn. Bij elke herziening van de monitoring moet er steeds opnieuw nagegaan worden of aan alle monitoringsverplichtingen in het kader van de Habitat- en Vogelrichtlijn zodat de monitoring voldaan wordt, of er nieuwe noden zijn en hoe de monitoring geoptimaliseerd en uitgebreid kan worden.

COMMUNICATIE & CAPACITY BUILDING

Om tot een correct en breed gedragen Natura 2000-beheer te komen, dient voldoende en gepaste informatie verspreid te worden over de Natura 2000-gebieden, over de te beschermen soorten en habitats alsook over het beleid, de maatregelen en de juridische vereisten in en rond de Natura 2000-gebieden.

Naast de algemene communicatie over biodiversiteit en het belang van de mariene beschermde gebieden wordt ook ingezet op het verhogen van het milieubewustzijn in maritieme opleidingen en dit door het opnemen van specifieke topics in het lessenplan of door het organiseren van workshops, trainingen, etc.

NIEUWE MAATREGEL

Fiche 6a

Bevorderen milieubewustzijn bij studenten in maritieme opleidingen

Het bevorderen van kennis en milieubewustzijn in maritieme opleidingen, zodat studenten zich, ook in hun toekomstige werkomgeving, bewust zijn van de impact van antropogene activiteiten op het mariene milieu

Op basis van de beschikbare wetenschappelijke kennis werd geoordeeld dat de gunstige staat van instandhouding gerealiseerd is voor de ondiepe zandbanken (habitattype 1110), de biogene riffen (habitattype 1170) en de fint binnen de Vlakte van de Raan ondanks de aanwezige visserijactiviteiten. Wijzigingen in de visserijactiviteiten kunnen echter een bedreiging vormen. Bewustmaking van de vissers die mogelijk actief zijn binnen het gebied, stimuleren van goede praktijken en opvolging van visserij zijn bijgevolg van groot belang om de gunstige staat van instandhouding ook te behouden.

NIET INHEEMSE SOORTEN

Om de goede staat van instandhouding te kunnen behouden dient verzekerd te worden dat, ook binnen de Vlakte van de Raan, de aanwezigheid van niet-inheemse soorten niet toeneemt.

De MMM-wet dd 20 januari 1999 en het KB dd 21 december 2001 betreffende de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België voorzien in het verbod op de introductie van niet inheemse organismen via ballastwater.

BESTAANDE MAATREGEL

Verbod opzettelijke (tenzij vergunning) en onopzettelijke introductie van niet-inheemse organismen via ballastwater, geregeld door wet 20/01/1999 en KB 21/12/2001

Tijdens de evaluatie van het maatregelenprogramma werden bijkomende maatregelen noodzakelijk geacht om een toename in niet-inheemse soorten te voorkomen. Deze maatregelen worden beschreven in fiche 14 van het maatregelenprogramma (Belgische Staat, 2022b).

NIEUWE MAATREGEL

Fiche 13a

Handhaving van de IMO biofouling guidelines: reiniging scheepsrompen voor binnenvaren BNZ

Striktere controle en handhaving van de IMO richtlijnen met betrekking tot biofouling, met als focus de verplichte reiniging van scheepsrompen vóór het binnenvaren van het BNZ

NIEUWE MAATREGEL

Fiche 13b

Classificatiesysteem NIS

Uitwerken van een classificatiesysteem voor Niet-Inheemse Soorten, waarbij deze geklasseerd worden volgens dreiging en waarschijnlijkheid van mogelijke invasies.

NIEUWE MAATREGEL

Fiche 13c

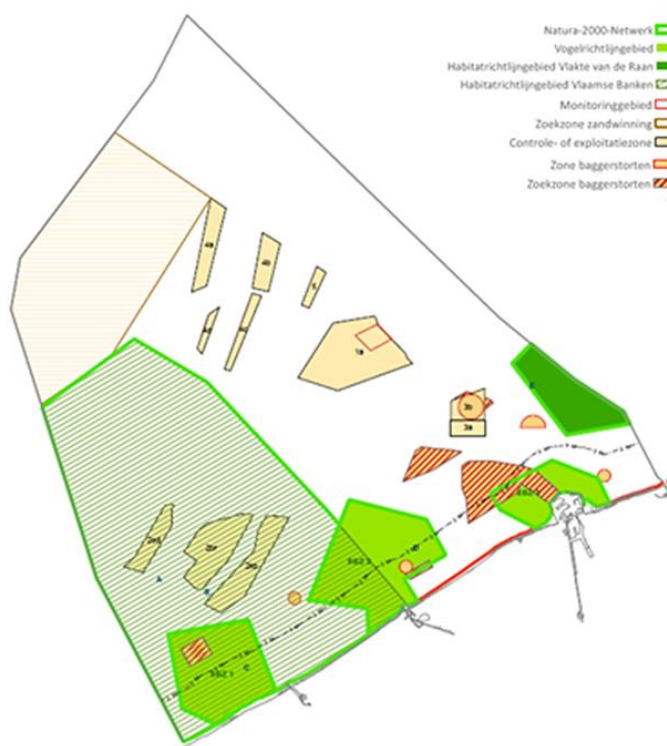
Implementatie Ballastwaterverdrag

Striktere navolging van de implementatie van het Ballastwaterverdrag voornamelijk wat betreft de verversing van ballastwater in open zee.

4.1 Beheermaatregelen voor de Vlakte van de Raan

STORTEN VAN BAGGERSPECIE

In het MRP2020-2026 worden zowel voor het storten van baggerspecie en inerte materialen als voor zandwinning gebieden afgebakend (zie figuur 4). Eén gebied voor het storten van baggerspecie is gelegen in de nabijheid van de Vlakte van de Raan. Desondanks werd, op basis van de huidige wetenschappelijke gegevens, de staat van instandhouding als gunstig beoordeeld (Paoletti *et al.*, 2021). Om deze staat van instandhouding te behouden is het bijgevolg heel belangrijk bij het uitvoeren van deze activiteit de aangeduide zonering en de kwaliteitsvereisten voor het te storten materiaal nauwgezet te respecteren.

Figuur 4 baggerstortlocaties, zones voor mariene aggregaatextractie en Natura 2000-gebieden (Bron: MRP 2020-2026)

BESTAANDE MAATREGELEN

Voorwaarden en beperkingen storten baggerspecie:

- a. Zonering: Afbakening van zones voor storten baggerspecie
- b. De in zee te storten baggerspecie dient te voldoen aan sedimentkwaliteitscriteria (SQC's)

UITBREIDING KENNIS

Een goede bescherming van een gebied is enkel mogelijk indien er voldoende kennis voor handen is over de habitats en soorten die binnen het gebied voorkomen. Deze kennis is noodzakelijk voor het uitwerken van gepaste en efficiënte maatregelen.

Zeker wat betreft de fint is bijkomende kennis wenselijk om in de toekomst eventueel gerichte maatregelen te ontwikkelen.

In het maatregelenprogramma zijn twee maatregelen opgenomen die mogelijks belangrijke kennis kunnen aanleveren met betrekking tot de fint.

De eerste maatregel richt zich op het identificeren en bestuderen van de belangrijkste functionele gebieden van populaties van vissen (zowel commerciële als niet-commerciële). Een betere kennis van de functionele habitats voor de fint kan bijkomende informatie leveren over het belang van de Vlakte van de Raan voor deze soort en mogelijke maatregelen binnen het gebied ter ondersteuning.

NIEUWE MAATREGEL

Fiche 5a

Kennisuitbreiding functionele habitats vissen

In kaart brengen van de belangrijkste functionele habitats voor zowel commerciële als niet-commerciële vissoorten, met het oog op kennisuitbreiding omtrent hun paai-, kraam- en foerageergebieden.

In een tweede maatregel wordt er vooral ingezet op extra monitoring van vissen.

NIEUWE MAATREGEL

Fiche 5b

Uitbreiding monitoringnetwerk vissen (akoestisch taggen)

Uitbreiden van het permanent Belgisch akoestisch telemetrienetwerk voor vissen, zowel door het plaatsen van extra ontvangers op geschikte locaties als door het taggen van extra soorten en/of individuen

Sinds 2014 bestaat er in het kader van de Vlaamse bijdrage aan het LifeWatch programma een hoogtechnologisch sensornetwerk om het habitatgebruik en de migratiepatronen van een aantal commerciële en niet-commerciële vissoorten te monitoren. Dit gebeurt door het inplanten van een micro-tag (zender) in individuele vissen en het plaatsen van akoestische ontvangers op een aantal locaties in het BNZ en langsheen de waterwegen (voor migrerende vissoorten).

Binnen deze maatregel wordt een uitbreiding van het akoestisch telemetrienetwerk beoogd, met onder meer het toevoegen van ontvangers ter hoogte van het habitatrichtlijngebied 'Vlakte van de Raan' gezien het potentieel belang van dit gebied voor soorten zoals de anadrome fint (*Alosa fallax*). Bij een aantal individuen van deze soort werden al zenders ingeplant en het aantal wordt nog uitgebreid om een zo goed mogelijk beeld te krijgen over hun verspreiding en migratiepatronen.

5 Lijst van afkortingen

BEQI	Benthos Ecosystem Quality Index
BMM	Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee
BNZ	Belgisch deel van de Noordzee
BPc	Benthische bioturbatiepotentieel
EU	Europese Unie
IHD	Instandhoudingsdoelstelling
KB	Koninklijk Besluit
KRMS	Kaderrichtlijn Mariene Strategie
MB	Ministerieel Besluit
MRP	Mariene ruimtelijke planning
NIS	Niet-inheemse soorten
PB	Passende beoordeling
SQC	Sediment quality criteria

6 Lijst van relevante wetgeving

Habitatrichtlijn (92/43/EG) - Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 van de Raad inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België (MMM-wet), *BS* 12 maart 1999.

Koninklijk besluit van 21 december 2001. betreffende de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *BS* 14 februari 2002.

Koninklijk Besluit van 27 oktober 2016 betreffende de procedure tot aanduiding en beheer van de mariene beschermde gebieden, *BS* 21 november 2016.

Koninklijk Besluit van 22 mei 2019 tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan voor de periode van 2020 tot 2026 in de Belgische Zeegebieden, *BS* 22 juni 2019.

Ministerieel besluit van 11 januari 2022 betreffende de herziening van de instandhoudings-doelstellingen voor de mariene beschermde gebieden. *BS* 28 januari 2022.

7 Lijst van geciteerde documenten

- Belgische Staat, 2016. Programma van maatregelen voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art 13. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Brussel, België, 147pp.
- Belgische Staat, 2020. Actualisatie van het monitoringsprogramma voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art. 11. BMM, Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Brussel, België, 65 pp
- Belgische Staat. 2022a. Beheerplannen voor Natura 2000 in het Belgische deel van de Noordzee - Habitat- en Vogelrichtlijn. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, DG Leefmilieu, Brussel, België: 58 pp
- Belgische Staat, 2022b. Actualisatie maatregelenprogramma voor de Belgische mariene wateren. Natura 2000 en Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art 13. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Brussel, België, 72 pp.
- Belgische Staat. 2023. Instandhoudingsdoelstellingen voor het Belgische deel van de Noordzee - Habitat- en Vogelrichtlijn – Aanvulling Vlakte van de Raan. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, DG Leefmilieu, Brussel, België: 14 pp
- Breine, J., Pauwels, I. S., Verhelst, P., Vandamme, L., Baeyens, R., Reubens, J., & Coeck, J. (2017). Successful external acoustic tagging of twaite shad *Alosa fallax* (Lacépède 1803). *Fisheries Research*, 191, pp.36-40.
- Paoletti, S., S. Degraer, V. Van Lancker, G. Van Hoey (2021). Study Assingment to determine the conservation status of the Vlakte van de Raan Natura 2000 area. Final report commissioned by the Federal Public Service Health, Food Chain Safety and Environment. Brussels. 49 pp.